dönt benne: rendszeres, tudományos munkát ír-e a szerző vagy nem. Az első esetben is lehet élvezetes és a másodikban sem biztosította magának a sikert, ámbár lényegesen megkönnyítette. Amiből még nem következik, hogy nagy szellemnek kelljen tartania az olvasónak is.

Kár lenne, ha Gurlitt könyvét az előszó hangja miatt sokan nem olvasnák el. Lehet ugyan, hogy az még érdekesebbé teszi.

Imre Sándor.

Az anyanyelvi oktatás válsága Franciaországban.[1]

A francia iskolákat személyes tapasztalatból ismerő idegen tanférfiak egyértelmüleg azt vallják, hogy az anyanyelvi tanítás a francia iskoláknak egyik legerősebb oldala. S hogy csakugyan milyen féltő gonddal őrködnek a francia tanárok az anyanyelvi tanítás sikerességén, annak kétségtelen bizonyítéka az, hogy a különféle francia pædagogiai folyóiratok jóformán minden számukban közölnek olyan cikkeket, melyek az anyanyelvi oktatás eredménytelenségéről panaszkodnak. A vizsgálatokról szóló hivatalos jelentések is mindig hangoztatják, hogy egy idő óta feltünően hanyatlik a tanulóknak anyanyelvi tudása, sőt már a napilapok is szellőztetni kezdik ezt a témát. Az érdekelt pædagogusok fáradhatatlan buzgósággal kutatják ennek az elszomorító jelenségnek okait és mindenféle módokat ajánlanak a baj orvoslására.[2]

Különösen a természettudományi ágazatok *(Section D)* követő középiskolai tanulóknál lehet érezni az anyanyelvi ismereteknek nagy fogyatékosságát. Ezek a tanulók anyanyelvi tudás tekintetében összehasonlíthatatlanúl alatta állanak a többi három ágazatot követő társaiknak. Nemcsak hogy az irodalomban járatlanabbak emezeknél és kevesebb az irodalmi ízlésük, hanem kevésbé tudják anyanyelvüket, sokkal ügyetlenebbek a legegyszerűbb tárgyakra vonatkozó gondolataiknak szabatos kifejezésében. Nem tudják a legközönségesebb szóknak helyesírását, a legelemibb mondattani szabályokat, félénken és félszeg módon bánnak a nyelvvel, mint valami soha nem látott szerszámmal. A francia tanárnak akárhányszor önkéntelenül ajkára tolul egy-egy ilyen tanuló-

[1] *Revue Universitaire*, XVIII. évfolyam, I. kötet, 8—17. lap. 1909.

[2] *Musée Pédagogique* sorozatos előadásokat rendezett a szóban forgó tárgyról. Nem kisebb ember, mint Lanson, nyitotta meg az előadások sorát s mindegyik előadó fejtegetései igen élénk eszmecserére szolgáltattak alkalmat.

val szemben ez a megjegyzés: «Azt hinné az ember, hogy ön nem francia.»

Vannak a *section D*-ben olyan tanulók, kiknek egyazon tárgyról írt francia dolgozatai nem állnák ki a versenyt hasonló korú jeles idegen, (például német) tanulóknak francia dolgozataival, pedig ez utóbbiak csupán a középiskolában tanulják a franciát, mint idegen nyelvet.

A *section D*-beli tanulóknak anyanyelvi dolgozatai jórészt nem egyebek, mint kiírt mondatoknak, kölcsönzött gondolatoknak ügyetlen összeférczelése. Ezek a tanulók képtelenek csak annyi szellemi munkára is, hogy végigolvassák valamely műnek egy-két lapját vagy fejezetét, abból kikeressék a fő gondolatokat s azokat összefűzzék saját gondolataikkal, hogy így az egészből egy némikép egyéni színezetű dolgozatot szerkesszenek. Még az előre megadott vázlat alapján sem tudnak dolgozni. Ügyetlenebbek a többieknél a feltalálásban, a gondolatoknak elrendezésében és a fogalmazásban egyaránt. Albert Cahen azt mondja a párizsi tankerületnek 1907. évi érettségi vizsgálatairól szóló jelentésében, hogy a francia nyelvi dolgozatok elképzelhetetlen alacsony fokon állanak a *section D*-ben.

Valószínű ugyan, hogy az itt ismertetett cikknek írója, *A. Barot*, a fentebbi sorokban egy kissé sötét színekkel rajzolta a *section D*-beli növendékek anyanyelvi tudásának elégtelenségét, de az egész panaszkodó felszólalás csak arról tanuskodik, hogy mennyire szívükön viselik a francia tanárok az anyanyelvi oktatásnak eredményességét.

Az értekező három eszközt ajánl a bajnak elhárítására: Több francia órát minden ágazatban. A *section D* számára minden iskolában külön francia órákat a hiányok pótlására s végül az érettségi vizsgálaton eliminálló osztályzatot a francia nyelvből, mert — úgymond — az «érett» *(«bachelier»)* címnek van még valami erkölcsi súlya, valami varázsereje a nép s a középosztály *(bourgeoisie)* szemében, s ezt fenn kell tartani, meg kell óvni. Tehát egészen méltán meg lehet tagadni ezt a címet az olyan franciáktól, akik végére értek középiskolai tanulmányaiknak és nem tanultak meg franciául írni.

Dr. Nagy József.